

niet de vaardigheden bezit om verschillende vormen van geschreven informatie in het leven van alledag te gebruiken'.

Het aanvankelijk geformuleerde doel 'komen tot beleidsbepaling' is dus niet bereikt. Maar de conferentie in Tilburg was wel een unieke gelegenheid om een indruk te krijgen van de stand van zaken met betrekking tot onderzoek, praktijk en beleid op het gebied van geletterdheid, gelijkgestemden te ontmoeten en inspiratie en ideeën op te doen voor eigen denken en werk.

Noot

- I Dit verslag kwam tot stand met medewerking van Franca van Alebeek, Fie van Dijk, Nel Hofmeester, Leonie Hulshof, Gertrud Kamper en Gien van Warmerdam.

VERSLAG

Xander Noë: De presentatie van het CVEN-rapport

Op 13 december heeft de Commissie Vernieuwing Eindexamenprogramma's Nederlandse Taal en Letterkunde VWO en HAVO (CVEN) haar eindverslag gepresenteerd. Voor de pauze werd het rapport aangeboden aan prof.dr. A.M. Hagen, voorzitter van de vaksectie van de CEVO. Na de pauze was er een forumdiscussie met de zaal, waarvan hier een kort verslag. Het forum werd geleid door Ton Hendrix en bestond uit Kees van de Ven (leraar Nederlands vwo-HAVO), Henk Kreeft (toetsdeskundige), Helge Bonset (SLO) en Ton Smulders (KUB). De heren werd gevraagd een korte reactie te geven op het definitieve rapport.

Van de Ven beoordeelde de leesvaardigheidstoets voor HAVO en VWO positief. De toevoeging van het gedocumenteerde opstel vindt hij eveneens positief, waarbij hij opmerkte dat het mogelijk was om het titelopstel en Gericht Schrijven uit het examen te verwijderen. Daardoor blijven er slechts twee alternatieven over: de vernieuwde A-opdracht en het gedocumenteerde opstel. De regeling voor het schoolonderzoek vindt hij te vrijblijvend. Letterkunde is het enige onderdeel dat voorgeschreven is. Mondelinge vaardigheden moeten zo spoedig mogelijk worden ingevoerd.

Kreeft is tevreden over de concretisering van de vraagstellingen. Het functioneler samenvatten is eveneens positief. Hij zou bij schrijfvaardigheid kiezen voor functioneel schrijven en het titelopstel verwijzen naar het schoolonderzoekprogramma. Eventueel zou het een plaats kunnen krijgen binnen het literatuuronderwijs. Vanuit toetstechnisch oogpunt vindt hij vier verschillende toetsvormen volstrekt onaanvaardbaar. Een centraal verstrekte opdracht is bijna niet mogelijk. Verder ageerde

hij tegen de tekstveraringsgerichte methode die met name in het leesdossier gepropageerd wordt. Hij vindt dit ethisch niet verantwoord. Ervaringen mogen niet beoordeeld worden.

Bonset ging voornamelijk uit van didactische overwegingen. Sterke punten van het rapport zijn de uitgewerkte examenprogramma's, de voorbeeldopgaven en de leesvaardigheid. Hij noemde als zwakke punten het spreken en luisteren, en het taalkunde-experiment. Over spreken en luisteren merkte hij op dat het rapport op dit punt afwijkt van de tendens dat er steeds meer docenten zijn die hieraan aandacht besteden. Zowel uit het behoeftenonderzoek als uit de kerndoelen van de basisvorming blijkt dat deze vaardigheden erg belangrijk gevonden worden. Het is in deze vorm ook niet waarschijnlijk dat er veel aandacht besteed zal worden aan het ontwikkelen van een leerplan.

Het experiment taalkunde vwo kent geen legitimiteit. Bonset sluit zich bij Goossens minderheidsstandpunt dat op pag. 104 van het CVEN-rapport is weergegeven. Tot slot merkte hij op dat belangrijke zaken uit het behoeftenonderzoek niet behandeld worden.

Smulders is uiterst tevreden over het rapport. Hij vindt de gevolgde procedure erg zorgvuldig. Experimenten en veranderingen zijn niet geschuwd, er zijn keuzen gemaakt en knopen doorgehakt. Hoofdstuk drie is wat Smulders betreft een portie onverteerbare statistiek. Over het algemeen zijn de voorbeelden erg praktisch en dus erg bruikbaar – uitgezonderd die die gegeven zijn bij het experiment taalkunde. Smulders merkt op dat het begrip normale functionaliteit vervangen schijnt te zijn door het begrip maatschappelijke behoeften.

Onderdelen die nu tot de taalkunde worden gerekend, horen zijns inziens bij taalvaardigheid. Er is hierbij niet gestreefd naar integratie. De grens die bij het onderdeel letterkunde bij 1916 wordt gelegd, vindt hij niet verantwoord. Er is te veel gelet op de CITO-bezwaren, dus gestreefd naar objectieve meetbaarheid in plaats van de didactiek. Hij beoordeelt het onderscheid tussen de tekstbestuderende en de tekstvervarende methoden als kunstmatig. De evaluatie van intellectuele en emotionele zaken is zonder tekstbestudering niet mogelijk. Het valt Smulders op dat de HAVO- en vwo-docen-

ten niet als deskundigen zijn ingeschaald. Het experiment taalkunde moet veel populairder worden ingevuld.

Na deze reacties van de forumleden kreeg de zaal de gelegenheid te reageren. Er kwamen slechts enkele reacties. De gevolgde procedure en het niet ter beschikking zijn van de voorbeeldopgaven werd bekritiseerd door de woordvoerder van de werkgroep 108+, van uitgeverszijde werd opgemerkt dat de planning wel erg krap is als er verwacht wordt dat er boeken beschikbaar komen bij invoering van de nieuwe examens. Bonset reageerde hierop met de mededeling dat het nog maar de vraag is of de voorstellen in deze vorm worden overgenomen. Koos Hawinkels probeerde Kreefts bezwaren tegen tekstveraringsmethoden te weerleggen. Bij een dergelijke methode wordt niet de emotie of ervaring beoordeeld.

Tot slot gaven de forumleden nog kort hun mening over de uitgangspunten en de toetstechnische aspecten. Over de uitgangspunten waren Smulders, Kreeft en Van de Ven positief. Uit de zaal kwam een vraag over het interculturele aspect. Het blijkt dat dit volledig onder tafel is verdwenen. De vraag waarom dit niet in de uitgangspunten is opgenomen werd niet afdoende beantwoord. Bij de toetstechnische aspecten merkte Bonset op dat hij de oefenopgaven bij spreken en luisteren en de leestoets goed beoordeelde, de opgaven bij de herschrijfopdrachten minder goed vond. De voorbeelden bij het gedocumenteerd opstel vond hij ook goed, echter wel met de opmerking dat het retorisch kader onder tafel raakt. Het is te weinig doel- en publiekgericht. Kreeft voorziet problemen bij het gedocumenteerd opstel. Bij het vroegtijdig bekendmaken van de thema's is het mogelijk dat het examen verwordt tot een reproductie-aangelegenheid. Daarom stelde hij voor de opdrachten pas tijdens de examen-zitting te verstrekken.

Van de Ven vond de voorstellen onvolledig. Het was beter geweest als er reeksen van voorbeelden waren geleverd. Het voorbeeld bij spreken en luisteren vond hij uitstekend, de voorbeelden bij herschrijven erg zwak en die bij taalkunde weliswaar erg aardig, maar hij voorstelde dat dit voorstel de streep niet zou halen.

De middag werd afgesloten met een borrel.